

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

FILOZOFIJA U POEZIJI

KABIR
Put ljubavi

Clara Schumann
Virtuoznost i snaga

MLADOST

MJERA USPJEHA

4

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

06 | 2025. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

4 MLADOST

Nilakanta Sri Ram

6 MJERA USPJEHA

Yaron Barzilay

8 FILOZOFIJA U POEZIJI

Julian Scott

11 ALKEMIJA ISTINSKE POEZIJE

María Dolores Gómez

12 KABIR – PUT LJUBAVI

Hrvoje Landeka

17 STRANAC I MENDELSSOHN

18 CLARA SCHUMANN

Virtuoznost i snaga

Stela Zorić

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić

Izvršna urednica: Nataša Žaja

Urednici rubrika: Dijana Kotarac, Ana Jončić,
Jerko Grgić, Nataša Žaja, Branislav Vukajlović, Damir Krivdić

Lektura: Branka Žaja

Tehničko uredništvo:
Svjetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:

NOVA AKROPOLA - kulturna udruga

Ilica 36, 10000 Zagreb

Tel: 01/481 2222

web: www.nova-akropola.hr

e-mail: info@nova-akropola.com

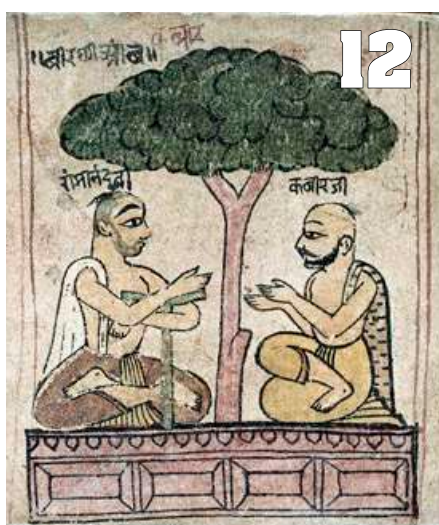
6

8

11

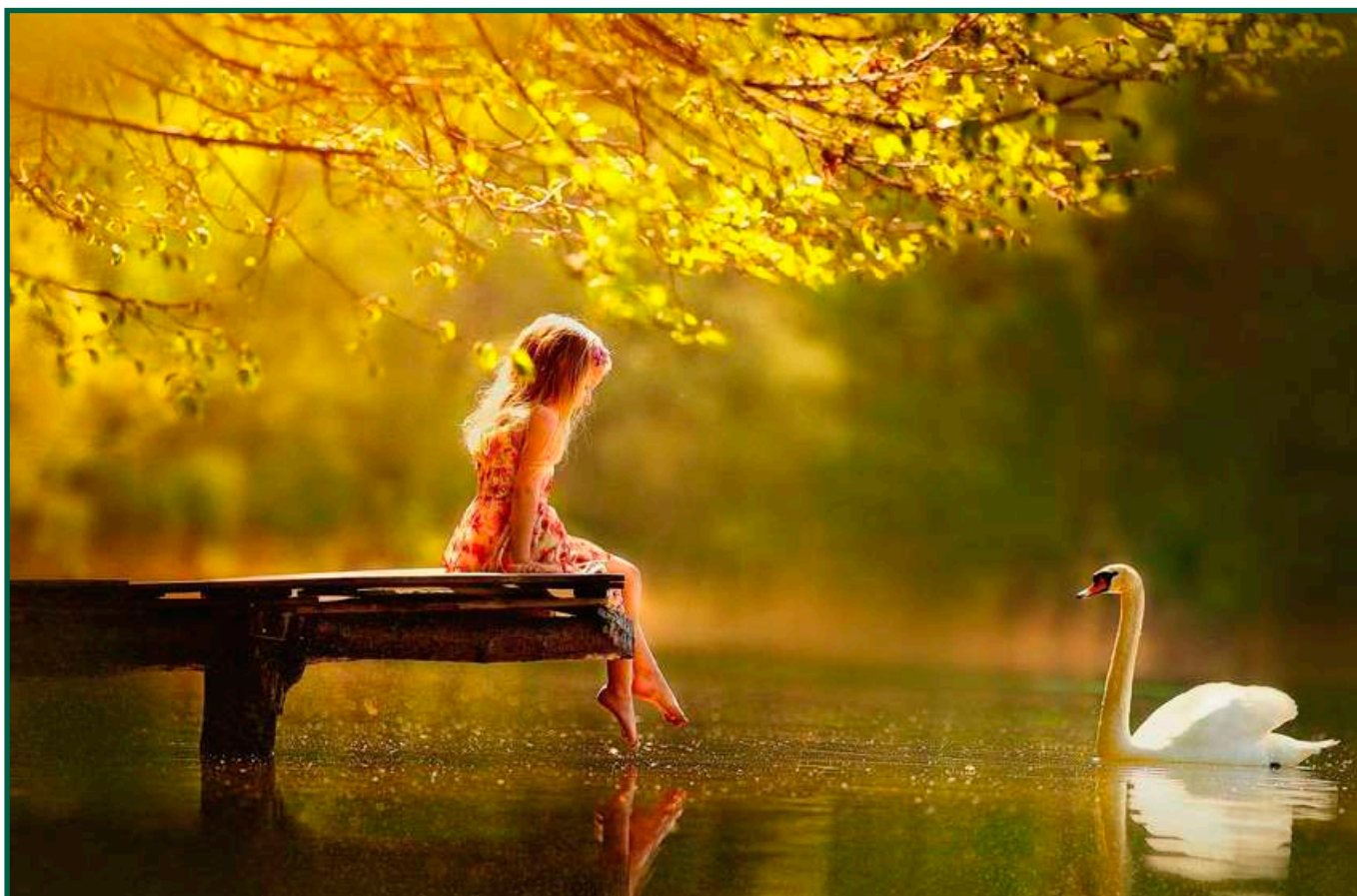
12

17

18

Velike filozofske ideje i pouke nisu uvijek nužno prepoznatljive i bliske svima. Srećom, postoji i živa narodna mudrost sa svojim snažnim izrekama koje nam se odmah uvuku pod kožu. Posebnu moć imaju poetske poruke, naročito one sa stihovima u ritmu i rimi, koje nas suptilno potaknu da sagledamo život nekim drugim pogledom.

Tradicije stoljećima čuvaju velike mitološke epopeje prepune simboličkih elemenata i događaja koji nas intuitivno povezuju s izvorom svega i dugim evolucijskim putem čovječanstva prepunim izazova. S druge strane, stihovi pjesnika, dirljivi i slikoviti, imaju svoje čudesne, izravne staze do naših srca kojima nas mogu trgnuti iz letargije i pokrenuti neke iskonske čežnje ili dozvati čisti djetinji ushit; katkad se čini da zaplešu oko nas poput kovitlaca vjetra i da nas začuđene vinu do neslućenih visina...

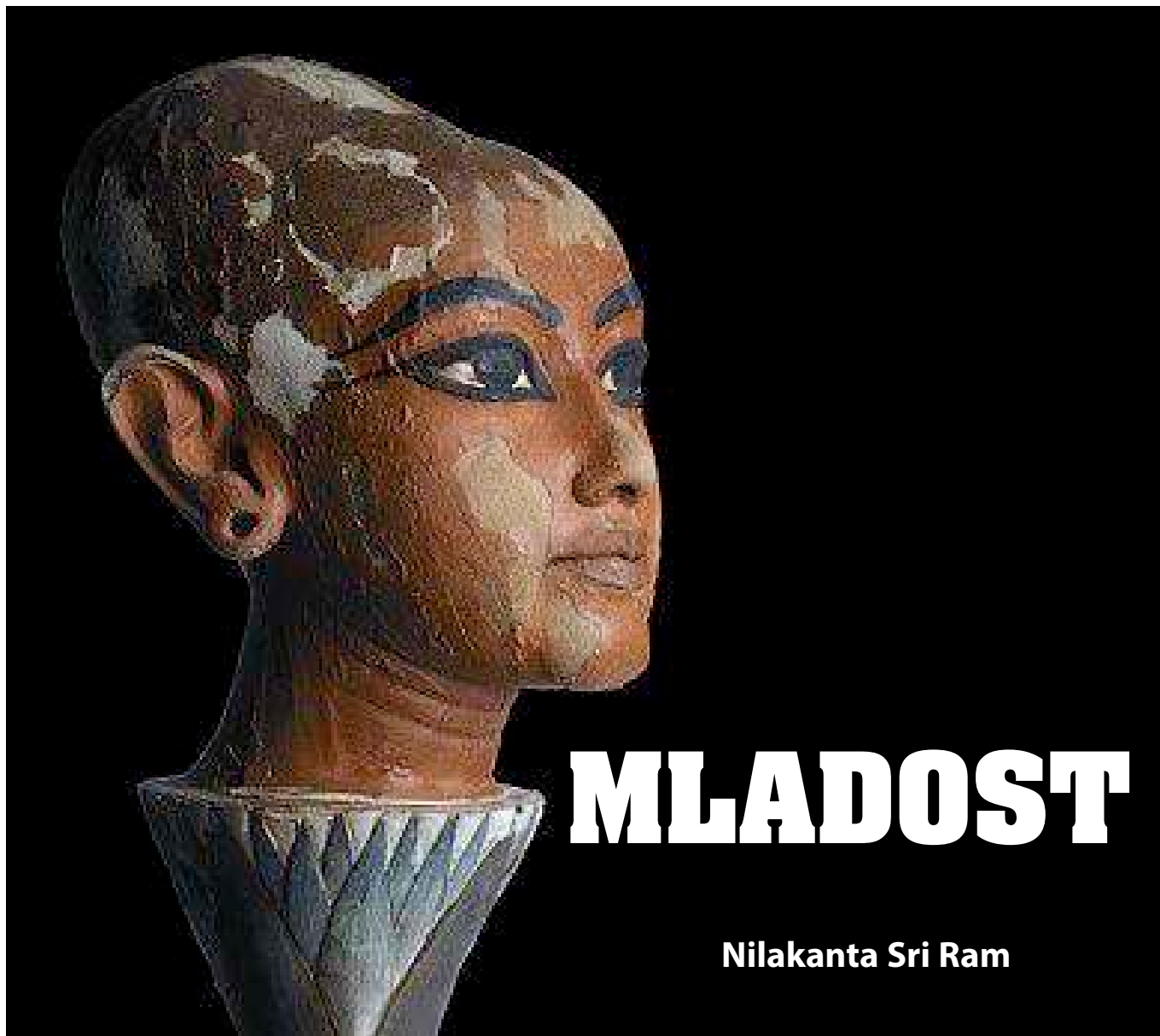
Aristotel je rekao da je čuđenje početak filozofije, a Antun Branko Šimić u pjesničkom tonu kaže:

Pjesnici su čuđenje u svijetu

Oni idu zemljom i njihove oči

velike i nijeme rastu pored stvari...

Danas, u eri kojekakvih tehnoloških i ostalih "čuda", nedostaje iskreno čuđenje i zadivljenost nad svim onim jednostavnim, sveprisutnim i prirodnim, što u velikom i malom nudi svijet oko nas. Potrebno je ponovno naučiti hodati zemljom, poput Šimićevih pjesnika, širom otvorenih očiju. Tako ćemo malo pomalo rasti iznutra, životu uz bok i stići na mjesto na kojem zaslužujemo biti. ♣

MLADOST

Nilakanta Sri Ram

MLADI ljudi su oni koji su nedavno napustili nebo. Još uvijek nose dašak nebeskih utjecaja. Zato je preko njih najlakše nebo približiti zemlji ili, drugačije rečeno, uzdići zemlju k nebu.

Svijet kakav jest u svakom je pogledu daleko od onog istinskog doma i cilja naših težnji. Budući da je svijet grub, nepošten i okrutan, želimo ga preoblikovati bliže željama našeg srca, posebno sada kada se čini da je izokrenut, a budućnost suprotstavljena prošlosti prijeti slomiti most koji ih spaja i gurnuti svijet u ponor sukoba i kaosa. Gdje god da se okrene pogled, u bilo

Svijet kakav jest u svakom je pogledu daleko od onog istinskog doma i cilja naših težnji. Budući da je svijet grub, nepošten i okrutan, želimo ga preoblikovati bliže željama našeg srca.

kojem segmentu života, postoji situacija koja je dosegnula kritičnu točku ili joj se približava, prisutna je polarizacija suprotstavljenih sila koja se mora razriješiti eksplozivnim sukobom ili brzom prilagodbom; drugim riječima, revolucijom, kao kakvim čudovištem koje razara, ili evolucijom brzom i munjevitom, ali mirnom, revolucijom poput rascvjetavanja pupoljka u cvijet ili poput rođenja djeteta.

Da bismo ostvarili takvu promjenu, potrebni su nam odvažni, no konstruktivno usmjereni revolucionari čije djelovanje slijedi inteligentan plan koji obećava red i slobodu.

Taj novi plan mora sadašnjem vremenu donijeti ravnotežu koja mu je toliko potrebna; mora se temeljiti na načelima koja mogu izdržati test u praksi, sačuvati najplemenitije i najbolje od protekle evolucije, a istovremeno dozvoliti slobodan napredak novim idejama i iskustvima.

Svijet ne može opstati bez stabilnosti, bez osnove za društveni život, ili bez zidova koji pružaju zaštitu i sigurnost, niti bez nebeskog svoda kojem se može diviti i biti nadahnut njime.

Trebamo novo nebo i novu zemlju – zemlju koja će odražavati ljepotu, jedinstvo i slobodu tog neba. To će biti trokutasti znak novog vremena.

Prošlost je osudila samu sebe. Njezine su snage odlučne uništiti same sebe. Od bitke na polju Kurukshetri u *Mahabharati* ostao je samo rodočelnik novog doba, koji je za nas veza s višim Ja svijeta, zapravo, s njegovom nebeskom osobnošću. Ta veza je u duhu mladosti, ali u onoj istinskoj i čistoj mladosti u kojoj se nalazi bit mnogih prethodnih iskustava.

Svijet ne može opstati bez stabilnosti, bez osnove za društveni život, ili bez zidova koji pružaju zaštitu i sigurnost, niti bez nebeskog svoda kojem se može diviti i biti nadahnut njime.

Mladost svijeta činit će tu vezu, ali ne samo mladost tijela ili ne uopće mladost tijela, već mladost duha, oni koji su mladi u srcu, koji u sebi imaju samoobnavljajuću vatru. Od takvih je sazdana nebesko kraljevstvo čovječanstva, koje oni neće samo naslijediti za sebe, nego će ga stvoriti za sve.

Posvuda u svijetu, osim u tradicijama drevne Indije, mladost se poistovjećuje s neiskustvom i pomanjkanjem mudrosti. Dok je to naizgled tako, ne pokazuje li dublji pogled da se, s duhovnog gledišta, naše neznanje povećava s nakupljanjem neosviještenog iskustva, odnosno, što dalje i dalje putujemo kroz labirint postojanja, koji malo razumijemo, da se sve više udaljavamo od smjera istinskog razumijevanja? Iako nam u našim ranim godinama nedostaje svjesnog upoznavanja pojava i procesa svijeta, u našim je srcima pohranjeno pročišćeno iskustvo prošlosti, koje je kvalitetom daleko višeg reda od sirovog materijala koji akumuliramo u kasnijem životu, kao što zakoni i načela koji sažimaju golemo polje činjenica nadvisuju same te činjenice.

Trebamo novo nebo i novu zemlju – zemlju koja će odražavati ljepotu, jedinstvo i slobodu tog neba.

Stoga se u uvijek svježem i čistom i u uvijek prijemčivom srcu mladih, koje još nije omotano velovima iluzije istkane našim svjetovnim neznanjem, nalazi čisti i snažan eliksir kojim možemo obnoviti svoje degradirano ja i stvoriti nov i skladan poredak, utjelovljujući

novu etapu jednog božanskog Života, iz raspadnutog starog materijala.

...u uvijek svježem i čistom i u uvijek prijemčivom srcu mladih, koje još nije omotano velovima iluzije istkane našim svjetovnim neznanjem, nalazi se čisti i snažan eliksir kojim možemo obnoviti svoje degradirano ja i stvoriti nov i skladan poredak...

Mladi mogu voditi starije, ne zbog impulzivnosti, obilja sirove energije, slabosti koju ponese sve novo i uzbuđljivo, niti po bilo čemu što utiče na njihovu ponovno probuđenu žeđ, nego snagom koju sadrže, poput one u sjemenu, da primijene najčišću mudrost koja je u njima samima na uvjete u kojima se nalaze, nespутani načinima na koje se ranije radilo, slobodni od tereta sve veće mehaničnosti koja umrtvi svaki novi impuls ubrzo nakon što se pojavi. ॐ

S engleskog prevela: Ivančica Krivdić

MJERA USPJEHA

Yaron Barzilay

Prirodno je željeti živjeti uspješan i smislen život; osjećati da nečim doprinosimo društvu, da imamo određeni utjecaj na svijet oko sebe i da ga činimo boljim. Drugim riječima, osjećati da živimo ispunjen život. Da bismo to postigli, pokušat ćemo utjecati na druge, da u njihovim očima izgledamo uspješni i netko od koga vrijedi učiti. To je način da utječemo na druge, da im privučemo pažnju. Međutim, problem nastaje ako zamijenimo sredstvo s ciljem, pritom zaboravljajući da jedno ne može zamijeniti drugo. Djelovati uspješno izvana ne znači nužno i posjedovati stvarnu nutarnju kvalitetu.

Sudeći prema društvenim mrežama, čini se da je najvažnije predstaviti se uspješnim. Što nas više smatraju takvima, to više dobivamo na pozornosti i popularnosti, to je veće umrežavanje, što jamči i veći utjecaj, barem se tako čini. Na tim platformama pokazivanje i vanjšina postaju najvažnija stvar. Nitko ne želi da ga drugi smatraju "promašenim", što god to značilo. Takve platforme često izgledaju kao reklamni panoi za promociju samoga sebe i stvaraju opsesiju izgledom. S obzirom na to koliko se energija, inteligencija i sposobnost ulažu u tom smjeru, ne možemo ne zapitati se koliko bi samo koristi

naš svijet mogao imati kad bi sve to bilo usmjereno na korisniji cilj, na služenje idealu, na primjer.

Naravno, bilo bi nerazumno ne pridavati nikakvu pažnju stvarima koje utječu na druge, ignorirati način funkcioniranja današnjeg svijeta u kojem su društvene mreže itekako dio našeg života. Trebamo biti svjesni kako društvo i svijet definiraju dobro i zlo, uspjeh i neuspjeh, čak i samo radi toga da osvijestimo gdje smo mi u odnosu na te kriterije. Međutim, razumijevanje tih relacija ne znači da ih i mi trebamo usvojiti. Ako je za naše biće najvažnije živjeti smislen život, najvažnije je da ga mi sami definiramo, a ne dozvoliti da to svijet učini za nas.

Moramo se pitati što nam je bitnije: biti uspješni po mjeri društva ili uspješno slijediti vlastiti put u životu sa smislom koji smo mu sami dali? Što nam je važnije? Bojimo li se više toga da smo gubitnici u tuđim očima ili u vlastitim? I što točno za nas predstavlja promašen život? To također mora biti određeno našim vlastitim parametrima, a ne tuđim.

Činjenica je da nam je prilično stalo do toga kako nas drugi doživljavaju, da steknemo njihovo odobravanje, često mnogo više od formiranja neovisnog mišljenja o vlastitom životu. Nekad nas to dotiče do te mjere

da utječe na naše odluke, ponašanje, naše samopouzdanje, osjećaj sreće, pa čak i osobni identitet. Na taj način gubimo našu najdragocjeniju autentičnost.

Stoga moramo uzeti stvar u svoje ruke i zapitati se što je naša definicija uspješnog i smislenog života. I kako ćemo mjeriti uspješnost, znajući da svaka osoba ima vlastiti put? Svi smo jedinstveni i posebni, i svi smo pozvani, pjesnički rečeno, da sanjamo svoje snove i da ih slijedimo, čak i ako pokleknemo stotinu puta. Možda je bit života baš u tome? U umjetnosti življenja, sanjanju i ispunjenju na najbolji mogući način.

Ako se oslanjamo na sud drugih o tome koliko je naš život uspješan, onda se to svodi na ono što drugi vide, odobravaju i cijene. Ne smijemo gledati na svoj život kao na proizvod koji drugi ocjenjuju. Ono izvanjsko tad postaje mnogo važnije od nutarnje stvarnosti. Ako to postane naša vodilja, može nas odvesti jedino do površnog života. Međutim, ako se radi o traženju i ispunjenju smisla života, onda moramo sasvim iskreno procijeniti koliko smo uspješni u odnosu na vlastite kriterije. Moramo se usuditi biti iskreni prema sebi, a ne dopustiti biti oblikovani i definirani onim uobičajenim, koliko god to nekad bilo neugodno.

Dakle, kako mjeriti svoj uspjeh? Po kojim kriterijima? Radi li se o stizanju do cilja, jasno definiranom postignuću? Ili se radi o procesu usavršavanja sebe, istinske potrage, pri čemu mjerimo kvalitetu i autentičnost života dok se krećemo ususret snu koji stalno razvijamo i težimo njegovu ostvarenju?

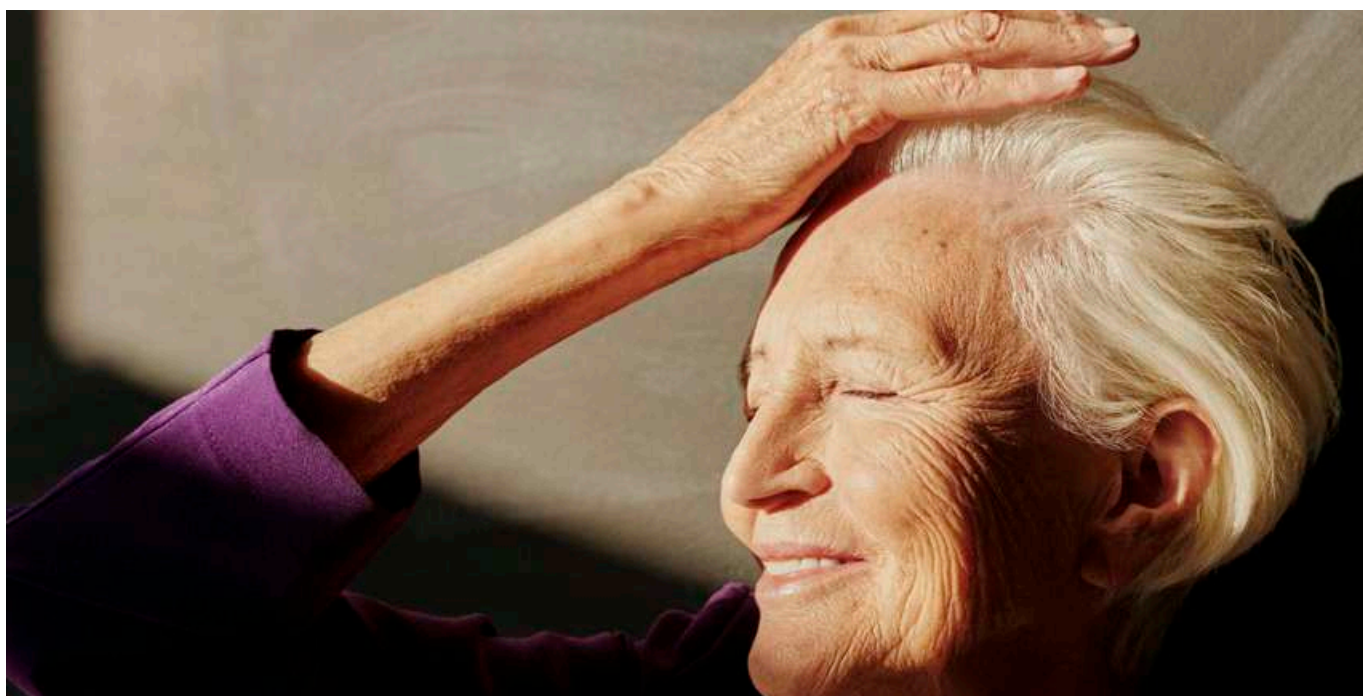
Biti autentičan i izvlačiti najbolje iz sebe, ne uspoređujući se ni s kim, ne znači biti odvojen od cjeline.

Naprotiv, i što je najznačajnije, kao što tvrde drevne filozofije, samo slobodan pojedinac može ostvariti vezu s cjelinom i biti u harmoniji s jedinstvom Života. Iskrena autentičnost je ključna za vraćanje kapi oceanu, od kojeg se nikad uistinu nismo ni odvojili. S druge strane, oblikovanje prema tuđim gledištima čini da budemo vezani za površno, za ono periferno, sviješću odvojeni od univerzalnog života. U prvom slučaju, čovjek može pružiti pravu velikodušnost, postajući snaga Života i Svjetla da bismo je podijelili s drugima; u drugom, pak, uvijek ovisimo o priznanju drugih i s vremenom postajemo poput prosjaka čija je glavna preokupacija traženje i primanje od drugih.

Oduvijek je bilo onih koji su se usuđivali tragati, pronalaziti, a zatim nam i ponuditi neke odgovore ako znamo prepoznati stvarnu, životno primjenjivu filozofiju. Ipak, mi sami moramo biti ti koji trebaju dati odgovor na ključna pitanja koja ljudska bića uvijek sebi postavljaju: Tko smo?, Koju svrhu naš život ima?, i slično.

Ako ikad prestanemo sebi postavljati ta osnovna pitanja, smatrajući ih nevažnim u današnjici, na koji ćemo način definirati naš uspjeh u životu? Prema kojem kriteriju ćemo mjeriti naše napredovanje? Moramo se usuditi dati životu smisao koji vidimo u njemu, dok neprestano tragamo za dubljim razumijevanjem, nudeći mu veću odanost i vjernost. Na kraju krajeva, mi smo ljudska bića, što samo po sebi zahtijeva dublje promišljanje, iznad pukog preživljavanja. To može biti odlično polazište za uređenje vlastitog života tako da bude istinski uspješan. ☸

S engleskog prevela: Maša Jovanović

FILOZOFIJA U POEZIJI

Julian Scott

Moglo bi se reći da poezija kao intuitivna umjetnost nadilazi granice filozofije jer uspijeva izraziti neizrecivo onako kako to filozofija ne može. No to je tako samo kada filozofiju definiramo kao isključivo racionalnu aktivnost, kakvom se danas obično shvaća. Ali ako filozofiju definiramo u etimološkom smislu, odnosno kao "ljubav prema mudrosti", shvaćamo da mudrost nije nužno ograničena na racionalni um. Baka, pjesnik, čak i nepismena osoba, mogu biti mudri. Kao što je egipatski mudrac Ptahotep napisao: "Savršena riječ skrivenija je od dragog kamena, ali se ipak može naći i kod sluga koji melju žito."

Stoga bih iznio još jednu definiciju filozofije koja premošćuje taj jaz između razuma i poezije, iz pera filozofa Jorgea A. Livrage, utemeljitelja Nove Akropole: "Filozofija je glazba koju stvara duša, u tihoj dimenziji nevidljivog."

Riječ "glazba" evocira ljepotu, harmoniju, iscjeljenje i mnoge druge stvari; "tiha dimenzija nevidljivog" evocira misterij, nešto što možemo samo zamisliti intuicijom. Shakespeareov Hamlet slično kaže: "Ima više stvari na nebu i na zemlji, Horacije, nego što se o njima sanja u vašoj filozofiji" (misleći na filozofiju u njezinu racionalističkom smislu).

Teško je generalizirati poeziju jer poezija dolazi u mnogo različitih oblika. Na primjer, postoje pjesme koje su sadržajno vrlo racionalne, kao u sljedećim stihovima Alexandera Popea iz *Eseja o čovjeku*:

Zato spoznaj sebe, nemoj niti pokušati razumjeti Boga;

Pravi predmet proučavanja čovječanstva čovjek je stoga.

To je poruka humanizma, slična onoj Konfucijevoj, koji je pozvao svoje sljedbenike da se ne brinu previše o služenju bogovima i duhovima, nego da se usredo-

toče na služenje svojim bližnjima.

Popeova pjesma nastavlja se poetskim opisom ljudskoga stanja – njegove više i niže prirode koje su u vječnom sukobu:

*On je razapet, u dvojbi da djeluje ili miruje;
U dvojbi, je li zvijer ili
Bog koji smiruje;
U dvojbi, čemu dati prednost, tijelu ili umu;
Rođen da razmišlja i griješi, i pođe na smrtni drum!*

I završava taj dio recima:

*Jedini sudac istine, bačen u beskrajnu zabludu,
Slava, poruga i zagonetka svijeta!*

Pogledajmo sada još mističniju vrstu filozofije, onu pjesnika Williama Blakea:

*Vidjeti svijet u zrnu pijeska,
i nebo u divljem cvatu,
držati beskonačnost na dlanu ruke
i vječnost u jednom satu.*
(Iz Pjesama nevinosti)

To izražava drevnu ideju o simetriji između makrokozmosa i mikrokozmosa, beskrajno velikog i beskrajno malog, izraženu u hermetičkom aforizmu: "Kako gore, tako dolje". Svemir je živa stvar, s temeljnim jedinstvom. Tu ideju, za čije bi objašnjenje bilo potrebno mnogo riječi i primjera, Blake sažima u ova četiri sugestivna retka, puna jasnih slika koje svatko može razumjeti. Svi smo vidjeli pijesak i cvijeće, svi znamo dlan svoje ruke i apsolutno smo upoznati s konceptom sata. Kako on to uspijeva? To je neka vrsta čarolije, izraziti složenu ideju tako cjelovito u tako kratkoj formi. Kao i same riječi, ritam i rima imaju važnu ulogu. U ovom slučaju oni stvaraju svojevrsnu djetinju kvalitetu koja sažima prekrasnu jednostavnost prirode i života.

Možda su negdje između Popea i Blakea pjesnici romantizma. Shelleyeva pjesma *Oda zapadnom vjetru*, na primjer, završava ovim poznatim sugestivnim stihovima:

*O, Vjetro,
Ako zima dođe, može li daleko biti proljeće?*

U ovoj pjesmi Shelley vrlo maštovito opisuje destruktivne učinke jesenjeg zapadnog vjetrova u Italiji, uspoređujući njegove učinke s udarcima života i završavajući dojmljivim gornjim iskazom, koji naziva "trubom proročanstva", a cijelu pjesmu "inkantacijom".

Poezija je oduvijek imala ulogu buđenja duše čarobnom kombinacijom sadržaja, ritma i rime.

Podsjeća nas da su u davna vremena pjesnici bili vidovnjaci i da se smatralo da poezija ima magičan učinak. Neke od Veda stihovane su i pjevane kao inkantacije. Poezija i magijska inkantacija također su bile vrlo važne u keltskoj kulturi. Poezija je oduvijek imala ulogu buđenja duše čarobnom kombinacijom sadržaja, ritma i rime. H. P. Blavatsky napisala je sljedeće riječi

o snazi zvuka: ... Izgovorene riječi imaju moć koja ne samo da je nepoznata, nego se niti ne sluti... Zvuk i ritam usko su povezani s četiri elementa drevnih naroda; ...

određena vibracija u zraku zasigurno budi odgovarajuće moći čije sjedinjenje proizvodi dobre ili loše učinke, ovisno o slučaju. (Tajna doktrina, svezak II.)

To možemo vidjeti u inkantacijama koje Shelley koristi u istoj pjesmi na kraju svakoga stiha, na primjer:

*Divlji Duh, koji se posvuda kreće i biva,
Razaratelj i zaštitnik; čuj, oh, čuj, tog diva!*

Ako bismo to htjeli povezati s gore navedenim objašnjenjem, mogli bismo nagađati da se te riječi odnose na element Zraka, jer zvuče poput vjetrova na koji se pjesnik poziva.

Međutim, nije sva poezija magijska i mistična, a neka moderna poezija ima tendenciju da se više usredotoči na svakodnevicu, poput ove pjesme čileanskog pjesnika Pabla Nerude, koji je napisao pjesmu o luku, pri čemu je luk simbol neprimijećene ljepote običnih stvari:

Oda luku

Luku,
svijetla lukovice,
tvoja ljepota oblikovana
laticu po laticu,
kristalna te ljuska širila,
a u tajnosti tamne zemlje
tvoj je trbuh rastao zaobljen rosom.
Pod zemljom
čudo se zbilo
a kada se tvoja nespretna
zelena stabljika pojavila,
lišće ti se rodilo
poput mačeva
u vrtu,
zemlja je skupila svoju moć,
pokazujući tvoju голу prozirnost,
i kao daleko more
što podiže grudi Afrodite
udvostručene magnolije,
tako te zemlja
stvorila,
luk
jasan kao planet
i suđen
da sja,
nepromjenjiva konstelacija,
okrugla ruža vode,
na
stolu
siromašnih.
Tjeraš nas da plačemo bez da nas povrijediš.
Veličao sam sve što postoji,
no za mene, luče, ti si
ljepši od ptice
blistava perja,
nebeske kugle, platinasta pehara,
nepokretna plesa
snježne anemone,
a miris zemlje živi
u tvojoj kristalnoj prirodi.

Možda upravo to sažima važnu ulogu pjesnika – oni nam omogućuju da život sagledamo s drugačijeg, očaranog gledišta. Pjesnik vidi detalje u običnim stvarima i vidi ih kao izvanredne, omogućujući nam da život barem nakratko sagledamo na nov način, očima punim čuđenja; a čuđenje je, prema riječima grčkog filozofa Aristotela, početak filozofije. ☞

S engleskog prevela: Marica Dusper

Detalj slike *Polje luka i fatamorgana*, slikarice i autorice dječjih knjiga Felicity Marshall

ALKEMIJA ISTINSKE POEZIJE

María Dolores Gómez

Poezija je umjetnost koju je teško odrediti riječima. *Rječnik Kraljevske akademije španjolskog jezika* definira je kao "manifestaciju ljepote ili estetskog osjećaja posredstvom riječi, u stihu ili prozi". Prema toj definiciji, temeljni elementi poezije su ritam i riječ.

Postoji riječ koja označava unutarnja bit svake stvari. Riječ ima čarobno i duboko značenje koje nadilazi njezino gramatičko značenje i približava nas duši stvari. Pjesnik mora otkriti taj skriveni duh, tu čaroliju sadržanu u riječi i od nje učiniti most preko kojeg mogu prelaziti ideje, osjećaji i vrijednosti svojstvene čovjeku, netaknute vremenom i modom.

Na neki način, poezija nema ni prošlost ni budućnost, ona je kreirana i kreativna riječ, nastala u osvjet čovječanstva. Njezina je svrha premostiti jaz između onoga što vidimo i onoga što zamišljamo. Pjesnici stvaraju izvan svijeta koji postoji; oni pokušavaju izraziti ono neiskazivo. Poezija je jezik stvaranja, jezik onih koji pokušavaju odgonetnuti naše putovanje svijetom. To je jezik onih koji žele čuti otkucaje srca postojanja, koji pokušavaju otkriti nutarnji zvuk svemira. Kroz pjesmu pjesnika govori svemir i ljepota pronalazi svoj najintimniji izraz.

Pjesnik uočava suptilne veze između svih stvari, čuje tajne glasove srca i povezuje riječi koje izražavaju naoko suprotne stvarnosti, uklanjajući velove koji ih razdvajaju.

Kada jezik postane ceremonija i pojavi se noseći

svjetlo svoje početne čistoće, lišen površinskih pokrivača koji ispod sebe nemaju istinske ideje, pjesnik postaje učitelj koji nas uzima za ruku i vodi iznad istine i laži, iznad razuma i fantazija, iznad života i smrti, izvan prostora i vremena, iza krajnjeg horizonta, onkraj duha i materije, povrhu najviše točke piramide. Tamo pjesnikove oči promatraju uzvišeniju stvarnost, koja je pretočena u riječi živuće vatre. Ostavljajući po strani razmišljanja i spekulativne rasprave, taj gorući plamen unutarnje riječi otvara ljudsku dušu, daje joj krila i prenosi je na višu razinu. Tada se nalazimo u prisutnosti "istinske poezije" koja je transcendentna, transparentna i prelijepa.

Sjetimo se Platonove ideje da je poezija povezana s "lijepim" i da je odsjaj "istine". Poezija, dakle, može postati vrsta alkemije koja može transformirati, ali i transmutirati stvarnost probuđenog ljudskog bića. Stoga je poezija izazov razumu, jer smo kroz nju sposobni nadići fizičko značenje riječi, sposobni smo usmjeriti pogled prema duši riječi; tada se događa čin alkemije, vodeći nas od razumijevanja do uvida, približavajući nas prirodno prvim idejama, arhetipovima. Kao što to kaže jedan od najboljih pjesnika španjolskog jezika Juan Ramón Jiménez, koji u svojoj knjizi *Vječnosti* prikazuje poeziju kao potragu za suštinom života: *Podari mi, Inteligencijo, poznavanje pravih imena stvari! ...Kako bi moja riječ mogla biti sama stvar, koju je iznova stvorila moja duša...*

Sengleskog preveo: Loris Ivančić Žic

KABIR

Put ljubavi

Hrvoje Landeka

Flauta Beskonačnog neprestano svira, a zvuk njen je zvuk ljubavi.

Kada ljubav odbaci sva ograničenja, približi se Istini.

Široko se njen miris pruža! Ona kraja nema, ništa joj na putu ne stoji.

Oblik ove glazbe svijetli kao tisuće sunaca: s njom se ne može usporediti glazba vine, vine koja ispušta tonove istinske.

Kabir, odnosno Al-Kabir u značenju "Beskrajno velik", "Najuzdignutiji", iznimna je pojava indijskog misticizma. Dugo je ostao nepoznat zapadnim krugovima sve dok Rabindranath Tagore, njegov veliki štovatelj, nije preveo zbirku njegovih pjesama s hindskog na engleski jezik. Pripisuju mu tisuće pjesama, iako ih se sačuvalo tek par stotina. Sam Kabir nije zapisivao svoje pjesme i dvostihe, već su to činili njegovi učenici.

O njegovu se životu malo zna i nema vjerodostojnih izvora. Sačuvani podaci pristižu nam iz predaja i legendi, kako muslimanskih tako i hinduističkih, a obje ga tradicije prisvajaju i prikazuju kroz vlastitu prizmu. Dok hinduistički izvori prenose da je bio asket, muslimanski kažu da je imao ženu po imenu Loi i dvoje

djece. Oba izvora se slažu da je rođen oko 1440. godine u okolici grada Benaresa (Varanasija) gdje je proveo najveći dio svog života, te da je odrastao u muslimanskoj obitelji koja se generacijama bavila tkanjem, pa je i on bio tkalac.

Još kao dječak pokazivao je sklonost prema duhovnosti koja se rasplamsala kada je u ranoj mladosti upoznao Ramanandu, tada iznimno poštovanog hinduističkog sveca-pjesnika.

Ramananda je u sjevernu Indiju donio vjerski preporod koji je na jugu Indije pokrenuo Ramanuja, veliki vjerski reformator iz 12. stoljeća. Naime, dok je okoštala vedska tradicija naglašavala važnost obreda, ovaj je preporod težio *bhakti* – predanoj ljubavi prema Bogu i služenju. Sam pokret *bhakti* ima korijene u najranijim

vedskim tekstovima, a *Bhagavad Gita* govori o *bhakti yogi* kao putu predanosti i jednom od načina postizanja oslobođenja.

Iako je Ramananda prihvaćao učenike iz svih kasti i sekti, što tad nije bilo uobičajeno, izniman je slučaj da je hinduistički *bhakti* uzeo za učenika jednog muslimana, čime je zbog kršenja društveno-religijskih normi izazvao oštre kritike i jednih i drugih.

Ramananda je bio neobično učen čovjek koji je Kabiru prenio znanje Veda i hinduizma, čiju je teologiju u svojim pjesmama spojio sa sufijskim misticismom. U Kabirovo vrijeme sufijski je misticismam snažno odjekivao sjevernom Indijom. Pjesme perzijskih mistika Sadija, Rumija, Hafeza i drugih primjetno su utjecale na Kabira, no najdublji trag na njega ipak je ostavio

Ramananda kojeg je priznavao kao jedini duhovni autoritet svoga vremena.

Ramanandini su učenici činili prvu generaciju sjevernoindijskih *santa*, raznorodne skupine duhovnih učitelja kojima je pripadao i Kabir, a koja je imala zajedničko duhovno polazište u pokretu *bhakti*. Učili su da se može odbaciti teški teret kasti, obreda i složena vedska filozofija te jednostavno izraziti predanost Bogu koji boravi u srcu.

Veliki pokret *bhakti* plamtio je širom središnje i sjeverne Indije od 14. do 16. stoljeća. Ovo razdoblje karakterizira procvat *bhajana*, devocijske poezije na narodnim jezicima Indije, budući da su sveci-pjesnici iznosili svoje učenje u stihovima na narječju kraja u kojem su živjeli.

Kabirova poezija

Kabir je poznat po svojim jezgrovitim dvostisima i pjesmama koje povezuju svakodnevni život i duhovnost na jednostavan i snažan način. Njegov je genij u tome što je podjednako nadahnjivao učene, primjerice Rabindranatha Tagora, kao i neuke. Svoju poruku prenosi kroz lako razumljive metafore, a nadahnuće pronalazi u svakodnevnom životu i svemu što ga okružuje. Živio je ono što je propovijedao, odnosno, propovijedao je ono što je živio, iz čega upravo proizlazi snaga njegove poruke.

On uči da je život igra dvaju principa: ljudske duše (Jivatma) i Boga (Paramatma).

*Na polju našeg tijela, stalno se vodi velika bitka
protiv strasti, bijesa, ponosa i pohlepe
Kraljevstvo istine, zadovoljstva i čistoće izaziva bitku,
mač koji se najviše podiže u njoj,
mač je Imena Njegova.*

Oslobođenje je proces sjedinjenja tih dvaju božanskih principa u jedno.

*Ispred neuzročnog, uzročno igra,
"Ti i ja smo jedno", oglasi se truba...*

U svojim stihovima gorgljivo govori o Bogu u nama te nadilazeći sve razlike i podjele, kako između religija, tako i između duše i Boga, poziva čitatelja da zastane i preda se titrajima mudrosti i akordima duhovne glazbe koja teče kroz njegove riječi.

*On je nesputani krajnji mir;
On se u liku ljubavi proširio svijetom
Iz te Zrake, koja je Istina, struje novih oblika
neprestano istječu;
I On ih ispunjava...*

*O slugo, gdje si me tražio?
Gle! Ja sam pokraj tebe.
Nisam u hramu, ni u džamiji, nisam u Kabi, ni na
Kailasu;
Nisam u ceremonijama ni u obredima, niti u yogi i
odricanju.
Vidjet ćeš me ako si istinski tragalac, srest ćeš me u
treptaju vremena.*

On sve ljude doživljava kao božansku djecu i cjelokupno postojanje kao jedno, univerzalno i nerazdjeljivo jedinstvo jednoga Boga.

U njegovom učenju nema sektaških krajnosti, isposništva i nepotrebnog odricanja, on oštro osuđuje kastinski sustav, religioznu isključivost i religijsko lice-mjerje, propovijeda ljubav, radost i skladan suživot te svakodnevno služenje ljudima svim srcem.

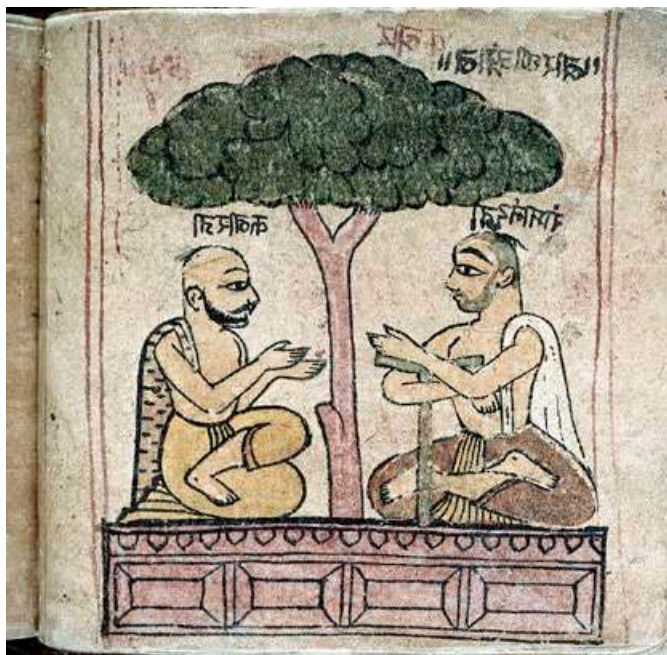
*...Kazi traga za riječima iz Kurana i podučava druge,
ali ako njegovo srce nije stupilo u tu ljubav, čemu on
služi, mada je učitelj ljudima?*

*Yogin boji svoju odoru u crveno; ali ako ne zna ništa o
boji ljubavi, kakva je korist, iako su njegove halje obojene?*

U duhu *bhakti* tradicije Boga slavi kroz svakodnevni posao, pjesmom, plesom, glazbom, meditacijom, ali naglašava važnost učitelja:

*O, brate, srce mi žudi za onim pravim Učiteljem
koji puni pehar ljubavlju koji ga sam kuša,
pa ga zatim doda meni.*

*On mi s očiju skida veo i daruje pravu viziju Brahme.
On otkriva svjetove koji su u njemu, i otvara mi ograde
glazbe nečujne
On u sebi spaja radost i tugu,
on sve živo ljubavlju daruje.*

Kabir kaže: *Odista, ne poznaje strah onaj koji takvog učitelja ima da ga vodi u siguran zaklon.*

Prvog je učitelja imao u Ramanandi, a kasnije govori o "univerzalnom učitelju", učitelju koji je sveprisutan i koji ga blagoslivlja mističnim vizijama.

*Ali taj bezoblični Bog pretapa se u tisuće oblika
u očima svih živih bića.*

*On je čist i nerazoriv,
oblik mu je beskrajan i nedokučiv,
On igra u zanosu, i valoviti oblici izviru
iz njegove igre.*

*Duh i tijelo se ne mogu obuzdati,
kada ih dodirne njegova velika radost.*

*On plovi u svojoj svijesti
u svim radostima i u svekolikoj tuzi
on nema ni početak ni kraj,
on je taj koji sve pokriva blagoslovom.*

Tkalac Kabir je u svoje *bhajane* vješto utkao svoje mistične vizije. On putuje dubokim duhovnim prostranstvima i govori o postojanju onostranih svjetova koji su običnom umu neshvatljivi, o svjetovima gdje se korača stopama duše.

*...Tamo Fontana Vječnosti pleše svoj beskrajni životni
ciklus rođenja i smrti...*

*Tamo, u Njemu, stvaranje napreduje, ono je ponad svih
promišljanja;*

*jer ga ona ne mogu dosegnuti;
tamo se nalazi beskrajni svijet, o brate moj!*

*I tamo Bezimeno Biće prebiva,
Ono o kojem se ništa kazati ne može.*

*Ovo razumije samo onaj koji je dosegnuo ta
područja – ona su različita od svega što je izrečeno
ili se ikada čulo...*

Zaneseno govori o glazbi koja ispunjava univerzum, o bojama, mirisima, svjetlu...

Gotovo svakim stihom slavi božansko, Njegovu neopisivu slavu, ljepotu, ljubav i mudrost. Božansko je u svemu, glas koji šapuće kroz tkalački razboj, rijeku i mlinski kotač, nas same. Bog je u nama, kaže Kabir, samo moramo znati stati i osluhnuti Njegovu pjesmu.

*Tamo je nebo ispunjeno glazbom,
tamo nektar lije kao kiša,
tamo se harfa veselo oglašava, tamo se bubanj čuje.*

*Divnog li izobilja u tom nebeskom boravištu!
Tamo se nikada ne spominje izlazak Sunčev i zalazak,
u oceanu pojavnosti, što ljubavi je svjetlost,
dan i noć su sjedinjeni.*

*Tu vlada vječita radost, bez bola i borbe,
Tu greške nikakve nema.*

*A Kabir kaže: "Tamo sam i ja osjetio
sreću onog Blagoslovljenog!"*

*Spoznao sam u sebi radost svemira: izbjegao sam
pogrešku ovoga svijeta.*

*Unutrašnje i vanjsko su se sjedinili na nebu,
Beskonačno i konačno su jedno:
pijan sam od slike svega ovoga!
Svjetlost Tvoja ispunjava svemir;
to svjetiljka ljubavi na držaču spoznaje plamti.*

*Večernje sjenke sve gušće i dublje rastu,
a tama ljubavi sve više obavija tijelo i duh.
Otvori prozor ka zapadu, u nebu ljubavi izgubit ćeš se.
Ispij med mirisni koji s lotosovih latica u srce kaplje.*

*Neka valovi udare o tvoje tijelo;
kakva divota počiva u moru!*

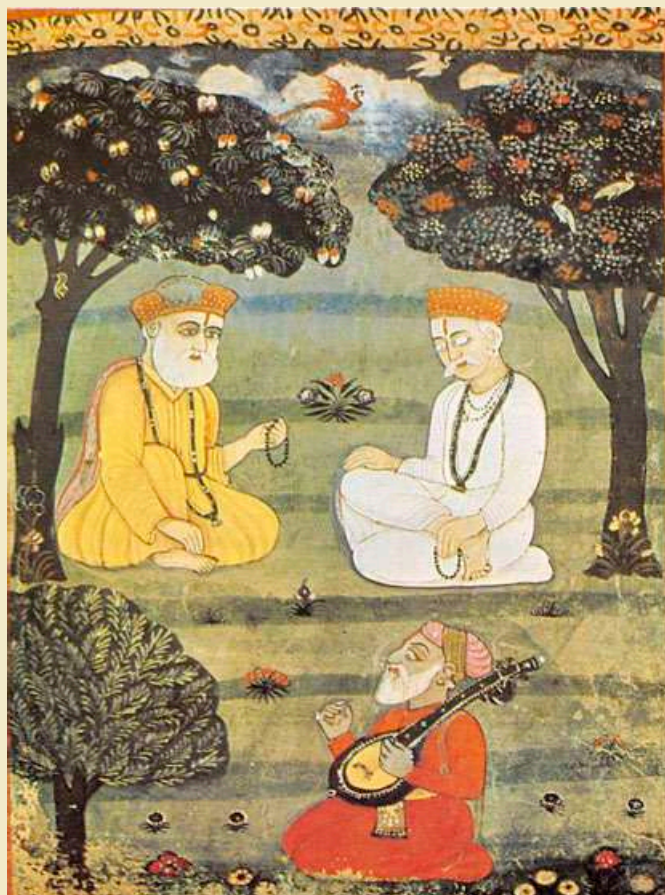
*Počuj! Zvuci školjki i zvona ponovno se čuju.
A Kabir kaže: "O, brate, raduj se! Gospod je u posudi
tijela mog."*

Ovi stihovi govore o gotovo ekstatičnom ljubavnom
zanosu koji gaji prema božanskom, ali Kabir i podučava:

*Svjetiljke gore u svakome domu, o slijepi čovječe!
Ali ih ti ne možeš vidjeti.*

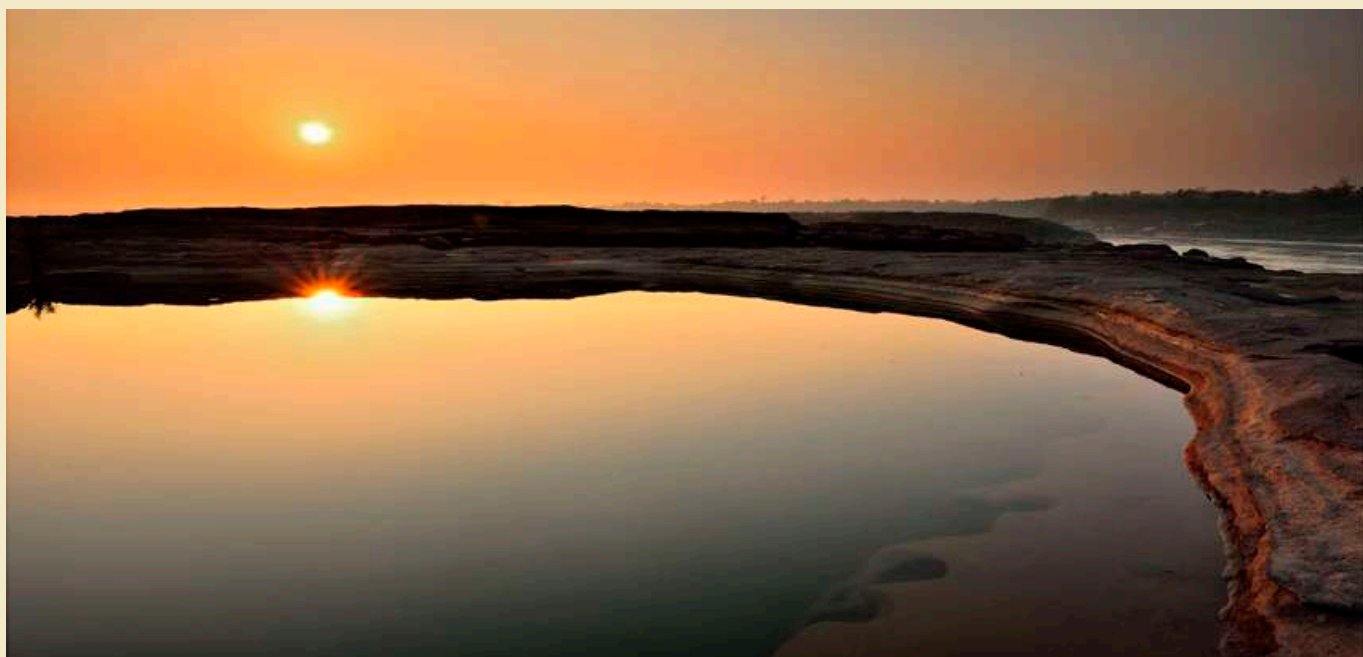
*Jednoga dana oči će ti se iznenada oporaviti i
progledat ćeš.*

Veliki mistici i učitelji osvajali su srca jednostavnošću i
skromnošću; parabole i stihove prilagođavali su vremenu i
prostoru kako bi ih narod mogao razumjeti.
Kabir je još za života stekao mnogo učenika i sljedbenika, a
i danas, nakon pet stoljeća, ima velik broj štovatelja. Podu-
čavao je da su ljubav i čisto srce na prvome mjestu,

Guru Nanak (lijevo), utemeljitelj sikhizma, i njegov učenik Bhai Mardana s
Kabirom (desno).

da je ljubav najuzvišenija božanska esencija iz koje
proizlaze mudrost, znanje, radost i mir, i koja potiče
ljudske duše na traganje za božanskim u nama – na
našu jedinu istinsku potragu.☸

STRANAC I MENDELSSOHN

Henry Chorley, engleski kritičar i glazbeni pisac, na jednom od svojih putovanja na kontinent, otišao je u Leipzig da između ostalog upozna Mendelssohna i čuje neka od njegovih djela. Ubrzo po dolasku, iznenada se razbolio. Mendelssohna i druge glazbenike upoznao je prije nego što je završio u krevetu u sobi u prepunoj njemačkoj gostionici. Tek što se pročulo za njegovu bolest, uza stepenice se začuo težak hod koji se zaustavio pred vratima.

"Tko je to?" upitao je. Odgovor je bio: "Veliki klavir koji treba postaviti u Vašu sobu. A dolazi i sam dr. Mendelssohn."

I uskoro je zaista došao Mendelssohn sa svojim toplim osmijehom i srdačnim pozdravom.

"Ako Vam ne smeta", rekao je, "mi ćemo Vam malo svirati, budući da ne možete izlaziti."

Zatim je sjeo i počeo svirati glazbu o kojoj se Chorley raspitivao prethodnog dana. Satima je Mendelssohn, prema riječima Chorleya, oduševljavao nepoznatog stranca koji se uputio u Leipzig samo da ga upozna – spremno i radosno ga zabavljajući kao da se njegovo vrijeme nije mjerilo zlatom i kao da njegovo društvo nisu rado i nametljivo tražili "najbolji od najboljih". ♫

CLARA SCHUMANN

VIRTUOZNOST I SNAGA

Stela Zorić

Clara Schumann jedna je od najutjecajnijih žena u povijesti klasične glazbe. Ova izvanredna pijanistica i skladateljica svojim je radom ostavila neizbrisiv trag ne samo u svijetu umjetnosti nego i šire. Clarin život i karijera primjer su golemog talenta, ali i nepokolebljive odanosti glazbi i postojanosti u suočavanju s brojnim životnim izazovima.

Rođena je 13. rujna 1819. u Leipzigu, u Njemačkoj, u glazbenoj obitelji Wieck. Majka joj je bila tada poznata glazbenica, a otac pijanist i istaknuti pedagog Friedrich Wieck. Pokazala je iznimnu sklonost glazbi već od vrlo rane dobi. Prepoznavši njezin dar, otac ju je odmalena počeo podučavati. Pod njegovim strogim vodstvom Clara se razvila u virtuosnu pijanisticu, zadivljujući sve vještinom i emocionalnom dubinom svojih izvedbi.

Puna predanosti i discipline, Clara je rano krenula na koncertne turneje diljem Europe, osvajajući publiku

i dobivajući pohvale glazbenika i skladatelja svog vremena, uključujući Franza Liszta. Bila je izuzetno vješta u izvedbi djela velikih skladatelja kao što su Ludwig van Beethoven i Wolfgang Amadeus Mozart.

Osim što je bila vrhunska, međunarodno priznata pijanistica, Clara je bila i vrsna skladateljica. Skladala je od rane mladosti, no kao žena 19. stoljeća bila je sputana društvenim normama i obiteljskim obavezama koje su uključivale i brigu za osmero djece. Međutim, njezina ljubav prema glazbi bila je jača od svih ograničenja i ništa nije moglo umanjiti njezinu kreativnu genijalnost. Skladbe joj odražavaju romantičarski stil 19. stoljeća, s bogatim harmonijama i lirskim melodijama. Njezina klavirska glazba, poput *Klavirskog koncerta u a-molu*, posebno je poznata po svojim tehničkim izazovima i ekspresivnosti. Cijenjene su i njezine pjesme i komorna glazba. Unatoč relativno malom opusu

od samo dvadeset tri objavljena djela, Clara je ostavila zavidan trag na glazbenoj sceni 19. stoljeća.

Veliku prekretnicu u njezinom skladateljskom radu označio je brak s Robertom Schumannom, tada mladim skladateljem kojeg je njezin otac podučavao klaviru. Unatoč otporu njezina oca prema toj vezi, Clara i Robert su se zaručili i vjenčali 1840. godine. Njihov je brak unio veliku promjenu u njihovom glazbenom opusu.

Jedno drugome su bili najveća potpora u procesu skladanja. U mnogim djelima Robert je izravno uključio dijelove Clarine glazbe, a što točno, znali su samo oni.

Njihova je glazba toliko duboko povezana da se u suštini ne može odvojiti jedna od druge. Od samih početaka svoje veze bili su gotovo kao jedno biće, uvijek su slušali djela jedan drugog, koristili iste glazbene dionice, savjetovali se i surađivali. Može se reći da sva Robertova glazba nosi Clarin pečat, a sva Clarina Robertov.

Rijetko je u povijesti glazbe dvoje skladatelja skladalo zajedno u takvoj harmoniji, u toliko dubokom razumijevanju. Schumann joj je bio poput vjetrova u leđa, najveći ljubitelj njenog opusa i najodaniji štovatelj, od prvog do zadnjeg trenutka i obratno.

Ipak, zbog Clarine želje da se "Robert potpuno preda glazbi i da nijedna briga ne remeti njegovo umjetničko stvaralaštvo", njegov je skladateljski rad došao u prvi plan, dok mu se ona zbog obiteljskih obaveza nije mogla posvetiti. Clara se, pak, zbog financijskih problema u kojima se obitelj nalazila, vratila koncertima na kojima je izvodila i popularizirala njegova djela.

Na njihovo skladno bračno i umjetničko partnerstvo sjenu je bacala Robertova stalna borba s nestabilnim mentalnim zdravljem, koja je u konačnici završila njegovom institucionalizacijom. Bilo je to izuzetno teško razdoblje za Claru; postala je jedina skrbnica djece i morala se pomiriti s činjenicom da ona i Robert više nikad neće

Clara je skladala niz malih djela koja pokazuju glazbenu i tankočutnu genijalnost kakvu nikada prije nije postigla. Ali imati djecu i muža koji uvijek živi u svijetu mašte, ne ide uz skladanje. Ona ne može redovito raditi na tome i često me uznemiravaju misli koliko je dubokih ideja izgubljeno jer ih ona ne stigne razraditi. ~ Robert Schumann

skladati zajedno. Tijekom tog razdoblja, zbrinula je djecu kod obitelji, prijatelja i u internate te krenula na turneje, od čega je samo u Engleskoj nastupila devetnaest puta, pokazujući izuzetnu snagu i izdržljivost.

Nakon Robertove smrti 1856. godine, kada je njemu bilo četrdeset šest, a njoj samo trideset sedam godina, Clara je prestala skladati. Ostatak života je posvetila održavanju pijanističkih koncerata te uređivanju glazbene ostavštine svoga muža. Postala je vrlo tražena profesorica klavira, a 1877. postaje "prva profesorica klavira" na Konzervatoriju u Frankfurtu. Oblikovala je karijere mnogih mladih glazbenika te je dala doprinos razvoju klavirske pedagogije i izvedbene prakse. Clara je uvelike utjecala i na Johannesu Brahmsa, jednog od najpoznatijih skladatelja 19. stoljeća, koji je bio odan prijatelj Schumannovih, spreman pružiti pomoć i podršku kad god je to trebalo.

Clara Schumann umrla je 1896. godine u Frankfurtu. Njezin značaj kao pijanistice i skladateljice i danas se slavi i poštuje, što je čini istinskom ikonom u povijesti glazbe. ♪

***Put do umjetnosti ne vodi kroz udobne aleje,
bez briga i snova. On je, štoviše, često trnovit
i nevjerojatno mukotrpan, ali mene ipak
privlači neodoljivom snagom.***

Wolfgang Amadeus Mozart